

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזה"ש"ת
יה טבת תשפ"א
מסכת: פסחים | פרק: ב | דף: מ"ב

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

מי תשמישו של נחתום

(מ' ב') **משנה:** מי תשמישו של נחתום (שמצנן בהם ידיו בשעה שהוא עורך ומקטף את המצה) יישפכו, מפני שהן מחמיצין.

(מ"ב א') **תני** חדא: שופכין במקום מדרון, ואין שופכין במקום האישבורן¹.

ותניא אידך: שופכין (אף) במקום האישבורן.

(ומתריץ) לא קשיא, הא דנפיש, דקו. הא דלא נפיש, דלא קו².

שיטות הראשונים

שפיכת מים במקום מדרון ואישבורן: הרי"ף הביא רק ברייתא קמייתא, ששופכים במקום מדרון, ולא במקום אישבורן. ולא הביא מסקנת הגמרא הא דנפיש וכו'. וכתבו רא"ש ור"ן, שסובר הרי"ף דלא קים לן בכמה מיקרי נפיש. וריא"ז כתב כמסקנת הגמרא, שאם הם מועטים שאינם יכולים להתקבץ, שופכם בכל מקום. והרמב"ם סתם דבריו. וכן השו"ע³.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות פסח, סימן תנט)

ד. אם לש אחר זמן אסור חמץ, אלו המים עם שאר המים שרוחצים בהם הערבה לא ישפכם אלא במקום מדרון, כדי שלא יתקבצו במקום אחד ויחמיץ...

מים שמשתמשים בהם ללישת המצות

(מ"ב א') אמר רב יהודה: אשה לא תלוש אלא במים שלנו (בלילה). מפני שבימי ניסן, המעינות חמים. לפיכך מלינם בלילה, ומצטננים).

דרש רבא: אשה לא תלוש בחמה (שחום השמש מחמם העיסה), ולא בחמי חמה (במים שהוחמו בחמה, וכל שכן בחמי האור), ולא במים הגרופין מן המולייר (דוד גדול של נחשת, כי הם חמים או פושרים).

¹ במקום קרקע שבור, שיש בקעים והמים נאספים ושוהים בתוכם ואינם נבלעים ומחמיצים.

² כשהמים מרובים, נקווים אל מקום אחד, ואינם נבלעים מהר, ומחמיצים. וכשהם מועטים, אינם נקווים. על פי רש"י.

³ או"ח תנט, ד. וביאר הגר"א (ס"ק יג) שסתם כן בהתאם לביאור הרא"ש ור"ן ברי"ף. ע"כ. וכתב הב"י, ודבר פשוט הוא דלא נאמרו דברים הללו אלא בלש בזמן איסור חמץ; דאילו קודם לכן, שופכן אפילו במקום אישבורן ואינו חושש. והט"ז (ס"ק ה) כתב, ולפי מה שכתבתי (בסי' תמה), דודאי חמץ אסור להניחו ברשותו שהוא שלו ולסמוך על העורבים שיאכלוהו, אפילו קודם זמן איסורו, אם כן הכי נמי אסור אם יש במה ששופך כדי קיבוץ. והמשנ"ב (ס"ק כח) הביא דבריהם, וכתב שמדברי הגר"א משמע כט"ז. מקורות: רי"ף ור"ן (יב ב בדפיו). רא"ש (סי' כט). ריא"ז (הלכה ז, סעי' ב).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ולא תגביה ידה מן התנור עד שתגמור את כל הפת (תהא עוסקת בבצק כל שעה⁴).

וצריכה שני כלים (של מים): אחד שמקטפת בו (טחה פני המצות במים), ואחד שמצננת בו את ידיה (שאותם שמקטפת בהן, מתחממות מחום ידיה והעיסה).

איבעיא להו: עברה ולשה (במים חמים) מהו?

(4) מר זוטרא אמר: (הבצק) מותר.

(2) רב אשי אמר: אסור.

שיטות הראשונים

מים שלנו: רש"י פירש שבימות ניסן המעיינות חמים⁵. הלכך ממלא מבערב, ומצטנן עד למחר. וכתב ראב"ה, לפי טעם זה, השואב בבוקר ומניחן עד הערב, שפיר דמי⁶. **ורבי אליעזר ממיץ** פירש הטעם, שהחמה מהלכת בלילה תחת הארץ⁷. הלכך אין להם תקנה אלא שלא יהו בלילה במחור. ולפי זה, השואבם בתחילת הלילה, מותרים מיד. ואסור לשואבם אחר תחילת הלילה⁸. ומדברי הרי"ף משמע, דהשאובה מהמחור היא המחממת את המים, ולכן צריך לינה⁹. **ורבינו, וסמ"ק בשם רבי יצחק, והגהות מיימוניות** כתבו, דסוף הלילה גורם צינון, לפיכך צריך לשהותן כל הלילה. וכן כתב **הרשב"א. והשו"ע**¹⁰ פסק ששואבים אותם מבעוד יום או בין השמשות. **והרמ"א** החמיר שרק סמוך לבין השמשות¹¹. ופסק השו"ע שאין לשין עד שיעבור הלילה כולו, לחוש לדעת רבינו.

האם גם מי נהרות צריכים לינה: הראב"ה כתב שלפירוש רש"י¹², אם שואב המים מן הנהרות (שאינם מתחממים), שפיר דמי. ולפירוש הרי"ף, שהשאובה היא המחממת את המים, גם מי נהרות אסור מדינא. וכן פסק השו"ע¹³.

ולא בחמי חמה: בתירוץ א' פירש ריטב"א דאין לשין בחמין אפילו לאחר שנצטננו. ובתירוץ ב' פירש, דלא נאסרו אלא

⁴ רש"י. ורבינו חננאל פירש, לא תניח הפת מוטל ותתעסק בדבר אחר, עד שתגמור את הפת.

⁵ שעדיין הוא ימות הגשמים, וחמה מהלך בשיפולי רקיע.

⁶ כל ששהה י"ב שעות בתלוש, אפילו מבוקר עד ערב, שפיר דמי. רא"ש.

⁷ כחכמי אומות העולם, ואמרינן לקמן (צ"ד ב') שנראין דבריהן.

⁸ רא"ש. וכתב ב"י, ומתוך דברים אלו יתבאר לך שמה שכתב הטור 'השואבן בערב עם שקיעת החמה מותרים מיד', אינו אלא לדעת רבי אליעזר ממיץ; אבל לדעת רש"י, לעולם אין להם היתר עד שיעבור עליהם י"ב שעות בתלוש. הב"י מאריך מאוד בביאור שיטת רבי אליעזר ממיץ, ומסקנתו, שאם נשאבו בין השמשות, מותרים מיד. ואם נשאבו ביום, יש להם היתר על ידי לינת לילה. אבל כשנשאבו בלילה, אין להם תקנה לעולם. עיי"ש.

⁹ על פי פירושו 'הגרופין' היינו שנשאבו בו ביום (ראה להלן). וכפירוש הרי"ן, שהשאובה מחממתן.

¹⁰ או"ח תנהא, (ועל פי ביאור הגר"א, ס"ק א-ג, עיי"ש בהרחבה). מקורות: רשב"א (שו"ת ח"א סי' קכה). ראב"ה ויראים (הו"ד ברא"ש). רא"ש (סי' ל). סמ"ק (מצוה רכב). הגהות מיימוניות (הל' חמץ ומצה, היא, אות ל). ריב"ן (הו"ד בב"י).

¹¹ ונחלקו השו"ע והרמ"א, בהבנת דעת רבי אליעזר ממיץ. והרמ"א הביין כרבי אליהו מזרחי (שהובאו דבריו בב"י). והב"י חלק על רבי אליהו מזרחי. ראה ב"י בהרחבה. **וכתב בביאור הגר"א (ס"ק ג), אבל מסתימת כל הפוסקים, וכן מלשון הגמרא, משמע כדעת השו"ע.** וכן מלשון הרי"ף שכתב שנשאבו בו ביום.

¹² שפירש שבימות ניסן המעיינות חמין, שעדיין הוא ימות הגשמים, וחמה מהלך בשיפולי רקיע.

¹³ או"ח תנהא, (ועל פי ביאור הגר"א). מקורות: כנ"ל.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בעודן פושרין. והרמ"א¹⁴ פסק להחמיר, שאין להם תקנה.

ולא במים הגרופים: כתב רבינו חננאל, פירוש גרופין, מושכין¹⁵. וביאר הרי"ף, מים שנשאבו בו ביום¹⁶. ורש"י פירש, גרופים (לשון שיריים) מן המולייר, דוד גדול של נחושת, ונחושתו עבה, ואפילו כשאין שם אור, מים שבשוליו חמים או פושרים. והסכים הרא"ש לדבריו¹⁷. וכן ביאר בשו"ע¹⁸.

וצריכה שני כלים וכו' ואחד שמצננת בו את ידה: ריא"ז כתב בשם רבינו חננאל, שאם לשה ואופה, צריכה כלי לצנן ידה, המתחממות במשמוש הפת. ובשם רי"ד כתב, שאע"פ שאינה אופה צריכה לצנן ידה, המתחממות במשמוש העיסה. והר"ן כתב, אפשר שלא חייבו חכמים שתצנן את ידה; אלא לומר שאם מקטפת במים, שלא תקטף באותן מים שמצננת בהן את ידה, מפני שהן מתחממין ומחמיצים את העיסה¹⁹. וכן פסק השו"ע²⁰.

עברה ולשה בהם: בפלוגתא דמר זוטרא ורב אשי, פסקו הפוסקים כרב אשי, שאסור. דעת רי"ף גיאת, רי"ף, ורמב"ם, שמתייחס גם לדין מים שלנו. ודעת רש"י ורא"ש, דקאי אכל הני דדרש רבא, דכולן משום חמימות. אבל עברה ולשה במים שלא לנו, מותר²¹. והשו"ע²² סתם כרי"ף ורמב"ם. ובשם יש חולקים כרא"ש.

עברה ולשה בשוגג: כתב הרא"ש בשם אבי העזרי, דוקא עברה ולשה במזיד²³. אבל בשוגג לא. וכתב שמשון רש"י משמע דאפילו בשוגג²⁴. וכתב השו"ע²⁵ דבשעת הדחק יש לסמוך על ראבי"ה. וכתב הרמ"א, דאם עבר בשוגג ולש במים שלא לנו, אף בלא דחק יש להתיר²⁶.

האם פסולים אלו דווקא לעניין מצה שמורה: דעת רי"ף גיאת ובעל העיטור דדינים אלו דוקא במצה משומרת; אבל

¹⁴ והמשנ"ב (תנה, ס"ק כט) הביא שתי הדעות, וכתב שיש לסמוך על המתירים בשעת הדחק או בהפסד מרובה, כגון שעבר ולש בהם הרבה מצות. מקורות: רמ"א (שו"ת, סי' לה, אות ג). ריטב"א (ד"ה ולא בחמי).

¹⁵ דכתיב (שופטים, הכא, "נחל קישון גִּרְפָּם", כלומר מְשֻׁכָּם. ר"ח.

¹⁶ דהיינו שנגרפו ונשאבו מן הנהר. רא"ש. וקרי להו מים הגרופים, לומר שטעם איסורן מפני שמתחממין בשעת שאיבתן ע"י תנועתן, כדרך המים הנגרים במורד, הנשברים בסלעים, שהן מתחממין. וגרופים מלשון "נחל קישון גִּרְפָּם". ר"ן. לפירוש הרי"ף, היינו מים שלא לנו.

¹⁷ דגרופין מלשון מולייר הגרופ (שבת מ"א א'). אבל לרב אלפס, אף אם לשון גרופים משמע שנגרפו ונשאבו מן הנהר אכתי הוה ליה לפרושי בו ביום, דעיקר האיסור תלוי בזמן הגריפה, וזה לא פירש. רא"ש.

¹⁸ או"ח תנה"ג, מקורות: רי"ף ור"ן (יב ב ברי"ף). רא"ש (סי' ל, הביא שני הפירושים).

¹⁹ אבל כל שאינה מקטפת במים, לא הצריכה לדקדק אם ידה חמין או צוננין שאין חשש חמוץ בכך.

²⁰ או"ח תנט"ג, והמשנ"ב (ס"ק כו) כתב על פי הדרכי משה, שבמדינות אלו נוהגים שלא לקטף מצות במים.

²¹ הרי"ף לשיטתו שביאר מים גרופים, דהיינו שלא לנו, א"כ האביעיא קאי אכל הדינים דלעיל. ורש"י לשיטתו שביאר הגרופים מדוד גדול וכו', א"כ האביעיא לא קאי כלל אמים שלא לנו. ע"פ רא"ש.

²² או"ח תנה"ג.

²³ דומיא ד'עבר ואפה' בפרק שני דמסכת יום טוב (י"ז א') ועבר ושהה' בפרק כירה (ל"ח א').

²⁴ שפירש עברה ולשה בחמין אסור, דקרובה למזיד היא. ולא דמי לבצקות של נכרים דאמר (פסחים מ' א') אדם ממלא כריסו מהן, דהכא בעינן למיקנסא דעברה אדרבנן.

²⁵ או"ח תנה"ג, וכתב המשנ"ב (ס"ק לד, על פי הגר"א ועוד), דאכל הני (מים חמים, גרופים, שלא לנו) קאי, כיון דאין ניכר בו סימני חימוץ, לא קנסוהו בשוגג.

²⁶ משום דיש מתירין בהם בדיעבד, אפילו בלש בהם במזיד. משנ"ב. מקורות: רא"ש (סי' לא).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לאכילה, שרי²⁷. ודעת רש"י ורא"ש, דאסור בכל פת משום חימוץ, דגרע מבציקו של נכרי. וכן פסק השו"ע²⁸.
עברה ולשה תחת השמש: דעת הרמב"ם, שאם עברה ולשה תחת השמש או שלא ציננה ידיה, הפת מותר. ודעת הרא"ש
שבעברה ולשה תחת השמש, אסור. והשו"ע²⁹ פסק כרמב"ם.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות פסח, סימן תנה)

ג. אין ללוש במים חמין אפלו לא נתחממו אלא בחמה, ולא במים הגרופים מדוד גדול שנתשתו עבה, ותלוי על מקום
האש ומים שבתוכו פושרים, אפלו כשאין האש תחתיו, ואם עבר ולש בין באלו בין במים שלא לנו, אסור. ויש
חולקין ומתירין בלש במים שלא לנו. ויש אומרים דבשוגג מתר, ובשעת הדחק יש לסמוך עליהם. הגה: ואפלו בלא דחק
יש להתיר אם עבר בשוגג ולש במים שלא לנו (ר' ירוחם ובית יוסף).

ד. מים שלא לנו שנתבטלו חד בתרי במים שלנו, לשין בהם.

(או"ח, הלכות פסח, סימן תנט)

א. אין לשין במקום השמש. וביום המענן אסור תחת כל אור הרקיע, משום דיומא דעיבא כליה שמשא. הגה: ועל כן
נהגו לזהר מללוש נגד החלון הפתוח אפלו אין שם שמש, שמא יהיה מענן ולא אדעתיה (ת"ה סימן קכ"ב). וכן יש לזהר מלהוליק
המצות לתנור תחת הרקיע מגלה; וכן המים או הקמח (הגהות מימוני פ"ה בשם סמ"ק ומהרי"ו). ולא יתקרב ללוש אצל התנור,
מפני חם התנור.

ג. אם האשה שהיא לשה היא מקטפת במים, לא תקטף באותם מים שמצננת בהם ידיה, מפני שהם מתחממים
ומחמיצים את העסה, אלא להא לה כלי אחר מלא מים שתקטף בו. הגה: ומיהו בעברה ולא צננה ידיה, מתר (רמב"ם פ"ה).
ה. עברה ולשה תחת השמש, הפת מתרת.

הדרן עלך כל שעה

²⁷ דקיימא לן בציקו של נכרי, אדם ממלא כרסו מהם וכו', והוא שאין סדקין.

²⁸ או"ח תנה, ג. וכתב המשנ"ב (ס"ק לג) דאסור באכילה. אבל בהנאה, מותר, אפילו לש בחמין. מקורות: רי"ץ גיאת (הו"ד ברא"ש).
העיסור (הלכות מצה ומרור; הו"ד ברא"ש). רא"ש (סי' לא). וכן הכרעת הרב המגיד (הל' חמץ ומצה ה, יא).

²⁹ או"ח תנט, ה. וכתב המשנ"ב (ס"ק מא) אפילו לש במזיד. ומסקנת אחרונים לאסור באכילה אם שהה כל כך בחמה עד שהוחמה
העיסה. והוא הדין בלש סמוך לתנור. מקורות: רמב"ם (הל' חמץ ומצה ה, יב). רא"ש (סי' לא).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

פרק שלישי - אלו עוברין

תערובת חמץ וחמץ נוקשה

(מ"ב א') **משנה:** ואלו עוברין עליהם בפסח - (תערובת חמץ גמור) כותח הבבלי (טיבול חלבי שמעורב בו לחם מעופש³⁰), ושיכר המדי, וחומץ האדומי, וזיתום המצרי.

(המשך משנה: (חמץ נוקשה, בעין, שאינו בר אכילה) וזומן של צבעים. ועמילן של טבחים. וקולן של סופרים. רבי אליעזר אומר: אף טיפולי נשים (חומר שמעורב בו סולת, להשרת שיער³¹).

(המשך משנה: זה הכלל: כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באזהרה (באכילתם עובר בלאו), ואין בהן משום כרת.

(מ"ב ב') שכר המדי, דרמו ביה מי שערי (שמטילים לתוכו מי שעורים). וחומץ האדומי, דשדו ביה שערי (בין להחמיצו). מאי זיתום המצרי? **תנא** רב יוסף: תלתא שערי, תלתא קורטמי, ותלתא מלחא (ונעשה לרפואה).

וזומן של צבעים וכו'. הכא תרגימו מיא דחיורי, דצבעי בהו לבא (מי סובין, לצביעת עורות). ועמילן של טבחים וכו', פת תבואה שלא הביאה שלישי, שמניחה על פי קדירה ושואבת הזוהמא. וקולן של סופרים וכו'. הכא תרגומא: פרורא דאושכפי (דבק של רצענים)³².

שיטות הראשונים

בל יראה ובל ימצא בתערובת חמץ: דעת רש"י ורמב"ם, שעוברים עליהם בבל יראה. ודעת רבינו תם, שאינם אסורים אלא באכילה, ולא בבל יראה³³. דעת רשב"א (שבתוספות), דאף לדידיה מדרבנן חייב לבערם³⁴. והרא"ש כתב דלרבינו תם, חובת ביעורם תלוי בשני טעמי בדיקת חמץ³⁵. ודעת תוספות וסמ"ק, דאינו חייב לבערם לרבינו תם, אפילו מדרבנן, ומותר להשהותם. והשו"ע³⁶ פסק כרש"י.

³⁰ רבינו יהונתן.

³¹ ביאר הר"ז (יג א ברי"ף) שהוסיף רבי אליעזר על תנא קמא, תערובת חמץ נוקשה. עיי"ש.

³² דבבן שרצענים מדביקים בו העור, ונותנים בתוכו קמח שיפון. ונקרא קולן של סופרים, כי גם סופרים מדביקים בו ניירותיהם.

³³ דהא קתני בסיפא הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת, משמע דלפרושי אלו עוברין דרישא אתי, ואי בל יראה ובל ימצא קאמר, צריכא למימר דליכא כרת? ועוד, דתערובות חמץ דמתניתין מפיקין בגמרא מכל מחמצת לא תאכלו, והיינו דוקא לאכילה, דבאכילה איירי קרא. ואפילו באכילה לא הוי מיחייב אי לאו דרבויהא. וכי אתרבי נמי דוקא ללאו אתרבי ולא לכרת. וא"כ לבל יראה ובל ימצא דליכא קרא מנלן דמחייב? רא"ש. ולפי ר"ת, אלו עוברין, היינו מעל השולחן, דלאו בני מיכל נינהו. אבל בל יראה, ליכא.

³⁴ יש שני טעמים שכתבו תוספות, לחובת ביעור חמץ (מה שלא מצינו בשאר איסורי הנאה). טעם ראשון, דחמץ מותר כל השנה, ולא בדילי אינשי מיניה, וחששו דילמא אתי למיכליה. וטעם שני, דשאני חמץ שהחמירה בו תורה בבל יראה. ודעת רשב"א (שבתוספות), דאף לפי טעם שני, החמירו חכמים לבדוק ולבער כל חמץ אפילו חמץ נוקשה ועל ידי תערובת, אע"ג דליכא בל יראה. דהא אמר (מ"ח ב') שיאור ישרף, והיינו חמץ נוקשה כדמוכח התם, ואיכא למ"ד נמי התם, דכל שכן חמץ גמור על ידי תערובת, משמע דאסור להשהותו דאי מותר להשהותו אמאי ישרף ישהה אותו עד אחר הפסח ויהא מותר אפילו לרבי יהודה. ראה תוספות (לעיל, ב' א, ד"ה אור, ראה בריש מכילתין).

³⁵ דלטעם שני, מותר להשהות נוקשה ותערובת בבית, כיון שאינו עובר עליהם בבל יראה.

³⁶ או"ח תמב"א.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תערובת חמץ שאין בה כזית בכדי אכילת פרס: לסוברים שיש איסור בל יראה על תערובת חמץ, כתבו ראשונים בדעת רש"י, שאף כשאין בתערובת כזית בכדי אכילת פרס, עובר בבל יראה. וכן דעת גאונים³⁷. וכן דעת השו"ע³⁸.

איסור השהיית חמץ נוקשה: דעת הרמב"ם שהמשהה חמץ נוקשה, עובר מהתורה על 'בל יראה'. ודעת הריב"ש שאיסורו מדרבנן³⁹. וכן פסק השו"ע⁴⁰.

דין ניירות שדיבקו אותן בחמץ: כתב הרמב"ם, "בגדים שפכסו אותן בחלב חטה, וכן ניירות שדיבקו אותן בחמץ, וכל פיוצא בזה - מתר לקימן בפסח ואין בהן משום 'לא יראה' ו'לא ימצא', שאין צורת החמץ עומדת"⁴¹. וכן פסק השו"ע⁴².

קולן של סופרים: כתב ראב"ה, שהנייר עצמו מתקן בכך כעין עיבוד, וניכר החמץ. אבל אנו שמדבקין הקלף לספרים רק אל הטבלא של עץ ואינו ניכר, שרי. ורבינו ירוחם כתב, פירוש, שמדביקין בהן הנייר וזהו כשהוא בעין. אבל מאחר שהוא מדובק בנייר, וכן כאלו שמכסים הספרים, מותר לקיימן בפסח, דאינו ראוי אפילו לאכילת כלב. וכן כתבו בתוספות וכן כתב הרמב"ם⁴³. והרמ"א⁴⁴ כתב שיש מקילים לדבק ניירות בחלון, כרבינו ירוחם. ויש מחמירים אם נראה מבחוץ, כראב"ה.

³⁷ והרמב"ם כתב: "תערבתי חמץ - עוברין עליה משום 'בל יראה' ו'בל ימצא', כגון המרס וכוותח הבבלי ושכר המדי שעושין אותו מן הקמח, וכל פיוצא באלו מדברים הנאכלים. אבל דבר שיש בו תערבתי חמץ ואינו ראוי לאכילה - הרי זה מתר לקימו בפסח." ובביאור דעתו נחלקו המפרשים. המגיד משנה כתב שעובר בבל יראה דוקא שיש בו כזית בכדי אכילת פרס. הא לאו הכי, אין עוברין עליו כיון שאין לאו בתערובתו (כמו שכתב הרמב"ם, א,ו, שבתערובת חמץ שאין בה כזית חמץ בכדי אכילת פרס, אין לאו על אכילתה, הוא הדין שלא עוברים עליה בבל יראה). ודעת הרמ"ך שגם כשאין בו כזית בכדי אכילת פרס, אף שאין לאו באכילתה, אבל אסור להשהותה. וכתב הגר"א (ביאור הגר"א, תמב,א, ס"ק ב) שדברי הרמ"ך הם עיקר. עיי"ש.

³⁸ או"ח תמב,א. כן כתב המשנ"ב (ס"ק א). וביאר בשעה"צ (ס"ק א) שכן הסכים בחיבורו כסף משנה דזו דעת הרמב"ם, ומסתמא כשהעתיק בשו"ע דעת הרמב"ם, גם כן כוונתו כן. וכן כתב הגר"א בביאורו.

וכתב המשנ"ב, שאם הוא תערובת של מין במינו (או בשאינו מינו ובדאיכא שישים, אף למ"ד טעם כעיקר דאורייתא), רק מדרבנן צריך לבער, ואם עבר ולא ביער עד אחר הפסח, מותר באכילה. ואם אין בו חמץ בעין אלא טעם חמץ (כגון שבישל דבר עם חמץ, והסיר החמץ, ואין שישים לבטלו, ונשאר הטעם), אף דאסור לאכלו מדאורייתא (משום טעם כעיקר), לענין בל יראה אינו עובר, כיון שאין בו ממשו של איסור, ומדרבנן צריך לבער. ואם עבר ושהה עד אחר הפסח, אין לאסור בהנאה, ובאכילה אפשר שכדאי להחמיר, ויש חולקים שאסור בהנאה. ובמקום הפסד מרובה, יש להקל כדעה ראשונה. ודוקא תבשיל שקיבל טעם חמץ עצמו. אבל תבשיל שהתבשל קודם הפסח בקדירה שבישלו בה חמץ בו ביום, אע"פ שאין שישים כנגד החמץ, מותר להשהותו עד אחר הפסח, עיי"ש.

³⁹ ולכן כתב, חמץ נוקשה, אפילו בעיניה, אינו אסור בהנאה אחר הפסח, שהרי לא עבר עליו מן התורה בבל יראה ובל ימצא, כיון שאינו חמץ מהתורה.

⁴⁰ או"ח תמז,יב. מקורות - רמב"ם (הל' חמץ ומצה ד,יא). ריב"ש (שו"ת סי' ג).

⁴¹ וכתב המגיד משנה, שמה שכתב הרמב"ם 'וכן ניירות שדיבקו אותן בחמץ' אינו מה שזכר (מ"ב א') בגמרא קולן של סופרים, דהתם אסור לקיימו, והוא קודם שדיבקו בו הניירות, שהרי הוא נוקשה בעיניה ואסור לקיימו. אלא דברי הרמב"ם הם אחר שדיבקו בו הניירות, והוא ליה כעריבה שנתן לתוכה עורות. וזהו שכתב הרמב"ם 'שאין צורת החמץ עומדת'. ודבר ברור הוא שאחר שנתדבקו מותר לקיימן. וראה פיסקה הבאה.

⁴² או"ח תמב,ג. אמנם רק בעיקר הדין. אבל במה שמשמע מהרמב"ם בהלכה זו, שאיסור השהיית חמץ נוקשה עובר מהתורה, לא פסק כן השו"ע, וכפי שהובא בפסקה לעיל, שבזה פסק כריב"ש, שאיסורו מדרבנן, ולכן מותר בהנאה לאחר הפסח.

⁴³ וזה כפירוש המגיד משנה שהובא בפסקה קודמת, בדעת הרמב"ם, שכל האיסור בקולן של סופרים, לפני שדיבקו. אבל אחר שדיבקו, הוא ליה כעריבה שנתן לתוכה עורות.

⁴⁴ או"ח תמב,ג (על פי ביאור הגר"א, ס"ק יא-יב).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזרה ש"ת
יח שבת תשפ"א
מסכת: פסחים | פרק: ב | דף: מ"ב

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות פסח, סימן תמב)

א. תַּעֲרֹבֶת חֲמֵץ, עוֹבְרִים עָלָיו מִשּׁוֹם בַּל יֵרָאֶה (שְׁמוֹת יג, ז) וּבַל יִמָּצֵא (שְׁמוֹת יב, יט) כְּגוֹן הַמּוֹרֵס וְכוּתֵחַ הַבְּבֵלִי וְשֶׁכֶר הַמְּדִי וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ מִדְּבָרִים הַנֶּאֱכָלִים. אֲבָל דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ תַּעֲרֹבֶת חֲמֵץ וְאֵינוֹ רְאוּי לְאֲכִילָה, מֵתָר לְקִיּוֹם בְּפֶסַח... וְכֵן הַקִּילוֹר וְהַרְטָיָה וְהָאֶסְפִּלְגִּית וְהַתְּרִיאַק"ה שֶׁנֶּתְנוּ לְתוֹכָן חֲמֵץ, מֵתָר לְקִיּוֹם בְּפֶסַח שֶׁהֵרִי נִפְסַד צוֹרֵת הַחֲמֵץ.
ג. בְּגָדִים שֶׁכִּבְּסוּ אוֹתָם בְּחֵלֶב חֹטֵה, וְכֵן נִירוֹת שֶׁדָּבְקוּ אוֹתָם בְּחֲמֵץ וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה, מֵתָר לְקִיּוֹם בְּפֶסַח שֶׁאֵין צוֹרֵת הַחֲמֵץ עוֹמְדָת. **הגה:** וְלִכֵּן מֵתָר לְדַבֵּק נִירוֹת בְּחֵלֶב תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים לְפֶסַח; וְיֵשׁ מַחְמִירִים אִם נִרְאֶה מִבְּחוּץ (תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִימָן קי"ז וּפְסָקֵי סִימָן קמ"ט וּמַהֲרִי"ו).

(או"ח, הלכות פסח, סימן תמז)

יב. חֲמֵץ נִקְשָׁה, אִפְלוּ בְּעֵינֶיהָ, אֵינוֹ אֲסוּר בְּהִנָּאָה אַחַר הַפֶּסַח...